

Ungas ekonomi

När du börjar arbeta ska du också börja försörja dig själv. Det kostar mindre att bo kvar hemma än att flytta till en egen lägenhet. Nedan är ett par exempel på hur ekonomin kan se ut. I det ena exemplet har du börjat arbeta, bor kvar hemma och betalar för det. I det andra exemplet studerar du och har ett eget boende.

Budget bo hemma	kr/mån
Inkomster	
Lön	22 800
Skatt	-5 160
Summa inkomster efter skatt, kr/mån	17 640
Utgifter	
Betala hemma	4 470
Utelunch	1 600
Kläder	670
Mobiltelefon	330
Arbetsresor	850
A-kassa	120
Sport och fritid	700
Summa utgifter, kr/mån	8 740
Kvar till sparande, nöjen, resor, mm, kr/mån	8 900

Budget för en studiemånad*	kr/mån
Inkomster	
Studielån, 4 veckor	7 440
Studiebidrag, 4 veckor	3 236
Bostadsbidrag	1 100
Summa inkomster, kr/mån	11 776
Utgifter	
Bostad	3 340
Mat	2 620
Kläder	670
Hygien och hälsa	470
Sport och fritid	700
Studiematerial	830
Övrigt nödvändigt, inkl mobiltelefon	1 760
Summa utgifter, kr/mån	10 390
Kvar till sparande, nöjen, resor, mm, kr/mån	1 386

Planera din ekonomi genom att göra en budget över inkomster och utgifter. Kostnaden för boende kan variera mellan olika studieorter och boendeformer. Budgeten i högerspalten är ett exempel på hur din ekonomi kan se ut om du bor i studentrum.

Börja arbeta

Det finns olika sätt att söka jobb, använd många vägar samtidigt. Gå via arbetsförmedlingen eller rekryteringsbolag, kontakta arbetsgivaren direkt, svara på platsannonser och utnyttja dina kontakter. När du börjar arbeta har du rätt till en viss minimilön beroende på hur gammal du är. Det finns även regler kring arbetstid mm. Undvik att arbeta "svart". Förutom att det är olagligt får du ingen ersättning om du skulle bli sjuk eller om du skulle skada dig på jobbet. Du får dessutom på sikt lägre pension. Det är viktigt att du går med i en a-kassa när du börjar arbeta.

Skatter

På din inkomst betalar du skatt. Den beräknas utifrån att du jobbar hela året. Om du inte arbetar regelbundet kan du ansöka om jämkning, så arbetsgivaren inte drar för mycket skatt från din lön. På inkomster under ca 42 000 kr per månad betalar du enbart kommunal skatt, ca 33 procent. Tjänar du mer betalar du även statlig skatt, 20 procent.

Skyddsnät

I Sverige har vi ett skyddsnät i form av t. ex. sjuk- och arbetslöshetsförsäkringar. Om du är anställd och blir sjuk har du rätt till ersättning från din arbetsgivare de 14 första dagarna och sedan från Försäkringskassan. Från ersättningen görs ett karensavdrag motsvarande 20 procent av den sjuklön/sjukpenning du får vid sjukfrånvaro en genomsnittlig arbetsvecka.

Skulle du bli arbetslös har du rätt till ersättning. Är du inte medlem i någon a-kassa får du ersättning på 365 kr per dag från grundförsäk-

ringen. Om du är medlem i en a-kassa kan du få högre ersättning, max 910 kr per dag. För att ha rätt till den ersättningen måste du bl. a. ha varit medlem i a-kassan i 12 månader.

Mitt första sommarjobb/extrajobb

När du börjar jobba är det viktigt med ett kontrakt mellan arbetsgivaren och dig om arbetsuppgifter, arbetstid, lön och semester. Andra viktiga saker att ha koll på är vad som händer om du blir sjuk, vad som gäller vid uppsägning och vilket försäkringsskydd du har i din anställning. Kolla gärna upp vilka löner som gäller för din åldersgrupp så du i förväg vet vilken lön som är rimlig att begära.

Börja studera på högskola/universitet

När du studerar på högskola/universitet har du rätt till studiemedel. Det består av en bidragsdel och en lånedel. Vid heltidsstudier kan du få studiemedel på 10 676, för fyra veckor, varav bidraget är 3 236 kr och lånedelen är 7 440 kr (gäller från vårterminen 2019).

Tänk på att studielånen ska betalas tillbaka, att jobba extra kan vara ett bra sätt att slippa ta så mycket i lån. Du kan ha inkomster upp till ett visst belopp (fribelopp) under ett kalenderhalvår utan att ditt studiemedel påverkas. För 20 veckors heltidsstudier ett kalenderhalvår är fribeloppet drygt 90 000 kr.

När du studerar kan du även ha rätt till bostadsbidrag. Ansök hos Försäkringskassan.

För mer information angående studier, se www.csn.se